

14.11.2022

LAUSUNTO KANSALLISESTA METSÄSTRATEGIASTA 2035

1. Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Toimintaympäristön muutosta koskevassa luvussa kiinnitimme huomiota nuorten metsäsuhteen ja sen kehityksen kuvaukseen, sillä tämä lienee osa perusteluita sille, miksi ja miten nuorten kanssa halutaan keskustella metsäpolitiikasta ja metsistä. Sivulla 15 (kohta 2.2.3. *Väestö rakenne ja arvomuutokset*) viitataan vuoden 2019 Nuorten metsäbarometrin tuloksiin, joiden mukaan nuoret kokevat metsät tärkeiksi, mutta omalle vapaa-ajalle metsät näkevät merkittävänä vain kolme viidestä.

Tämä ei anna kokonaiskuvaa nuorten luonto- ja metsäsuhteesta, mikä voi vuorostaan johtaa väärään johtopäätökseen siitä, että metsä olisi nuorille etäinen paikka. Barometrin kysymyksen asettelun myötä (K: *Vapaa-ajan vietto on vaikea ajatella ilman mahdollisuutta päästä metsään*) sen vastaukset eivät anna kokonaiskuvaa tilanteesta, sillä nuorten vapaa-ajasta kilpailee aiempaa enemmän erilaiset aktiviteetit ja toimijat. Metsässä ajanvietolle jää siis vähemmän aikaa tai se vie pienemmän osan vapaa-ajasta, mikä vähentää merkittävyyttä vapaa-ajan kokonaisuuden kannalta. Kuitenkin yli puolet metsäbarometriin vastanneista nuorista kertoi, että heille on tärkeää, että kodin lähellä on metsää ja yli puolella heistä on harrastus, joka vie heidät metsään. Vaikka metsä ei näyttäytyisi nuorelle vapaa-ajan kokonaiskuvan puolesta välttämättömältä, on se oleellinen elementti suuren osan harrastuksissa eli vapaa-ajassa. Barometriin vastanneista nuorista 76 % kävi viikoittain metsässä.

Metsässä tapahtuva harrastaminen on yksi tehokkaimpia tapoja nostaa metsien tuntemusta nuorten keskuudessa. Harrastuksissa oppii mm. metsässä ja luonnossa liikkumista, lajien ja metsätyyppien tunnistamista, jokamiehen oikeuksien mukaista toimintaa sekä saa tietoa erilaisista metsien hyödyntämisen tavoista.

Lasten ja nuorten metsäsuhdetta olisi hyvä tarkastella kattavammin, jotta lukija ja strategiaa hyödyntävä voi saada todellisen kuvan metsänomistajien ja metsäalan osaajien uudesta ja tulevasta sukupolvesta. Metsäalalle opiskelun ohella moni nuori hyödyntää metsiä mm. retkeilemällä ja lenkkeilemällä metsäpoluilla, seuraa metsiä koskevaa yhteiskunnallista keskustelua ja on tuleva tai nykyinen metsänomistaja. Nuorille ei tule pelkästään kertoa metsien merkityksestä, vaan on erittäin tärkeää panostaa lasten ja nuorten osallistamiseen ja kuulemiseen nyt toimeenpantavassa metsäpolitiikassa, mikä strategialuonnoksessa näkyikin ilahduttavasti.

2.1. Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Haluamme kiittää valmistelijoita aiempaa monipuolisemmasta ja kattavammasta visiosta. Kehitys tähän suuntaan on toivottavaa. On arvokasta, että talouspainotuksen ohella visiossa ja sen päämäärissä huomioidaan myös vapaa-ajan metsänkäyttäjät sekä ilmasto- ja ympäristönäkökulmat. Kiitämme myös siitä, että vastuullisuus on läpileikkaava näkökulma strategian päämäärissä.

2.2. Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Kiitämme, että viestintä ja erityisesti vuorovaikutus nuorten kanssa on nostettu strategian tavoitteeksi (kohta 3.2.4.) Sen ohella, että nuorten metsäympäristön ja -kulttuurin tuntemusta kasvatetaan, on tärkeää, että nuoret pääsevät vaikuttamaan metsiä koskevaan päätöksentekoon. Nuoret eivät ainoastaan muovaa metsien tulevaisuutta, vaan ovat niiden käyttäjiä ja omistajia jo nyt. Osallistaminen ja aito vuorovaikutus nostaa nuorten kiinnostusta metsiin, metsäympäristöön ja metsäalaan. Nuorisojärjestöt pystyvät tukemaan metsäalan houkuttelevuutta. Järjestöjen roolin tulisi näkyä myös tavoitteen ”Metsäalan osaaminen on monipuolista, vastaa muuttuviin tarpeisiin ja hakeutuminen metsäalan ammatteihin kasvaa” toteuttamisessa. Partiossa monipuolisen metsäkasvatuksemme kautta teemme metsäympäristöä tutuksi viemällä lapsia ja nuoria metsään retkille, esittelemällä alaa metsäalan kumppanuuksemme kautta ja kasvattamalla rakastamaan ja suojelemaan luontoa ja ympäristöä.

Kumppanuuksemme keskiössä on ollut metsäalan edustajien ja nuorien yhteentuominen, sekä aitojen keskusteluyhteyksien luominen. Tällaiset yhteistyöt ja sellaisiin kannustaminen voisi näkyä myös strategian tavoitetta tukevissa toimenpiteissä. Koulujen ohella myös nuorisojärjestöt tavoittavat laajasti lapsia ja nuoria. Nuorisojärjestöjen tuottaman harrastustoiminnan kautta tapahtuvan toiminnan etuna on myös se, että toiminta tapahtuu usein lasten ja nuorten ehdoilla ja muotoutuu heidän kiinnostuksensa pohjalta.

3. Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Kärkihankkeen 4.2.1 Metsien kasvu yhteydessä esitettävissä toimissa on tärkeää näkyä toimien ylisukupolvisuus ja ylisukupolvinen vaikutus. Toimenpiteiden tulee perustua tutkittuun tietoon ja niiden pitkäaikaiset ilmasto- ja ympäristövaikutukset tulee huomioida.

Lisäksi metsien saavutettavuuden parantamisen toimenpiteen osalta on tärkeä huomioida, kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia, jossa toimenpide nostetaan esiin myös. Teiden ja vastaavan infrastruktuurin ohella on tärkeää panostaa esimerkiksi julkisen liikenteen yhteyksiin luontokohteisiin. *Kärkihankkeessa 4.2.2. Elonkirjoa talousmetsissä* kiitämme pyrkimystä parantaa talousmetsien monimuotoisuutta ja löytää tähän konkreettisia keinoja. Metsien rakennepiirteitä arvioitaessa on hyödyllistä huomioida tieto lajien esiintymisestä. Paikkatieto tukisi myös metsien ja niiden monimuotoisuuden suojelua ja parantamista, joten paikkatiedon kehittäminen on tärkeää myös tästä näkökulmasta. Metsien rakennepiirteisiin liittyvät myös vesistö, kuten taimenpurot ja järvet, jotka osaltaan vaikuttavat myös metsän virkistyskäyttöön. Strategiassa onkin tärkeä muistaa myös laajempi ympäristö ja metsien käytön vaikutus siihen.

Huomauttaisimme yleisesti, että strategiassa tulisi näkyä vahvemmin kytkös ja koordinaatio eri strategiauniversumissa mainittuihin kansallisiin strategioihin. Nyt luonnoksessa mainitaan esimerkiksi Metsien kasvu -kärkihankkeeseen kytkettynä Suomen biotalousstrategian metsäsektoria koskevat toimet. Näemme samanlaisen kytköksen olevan mahdollinen myös tulevaan biodiversiteettistrategiaan *Elonkirjoa talousmetsissä* -kärkihankkeessa ja sen muotoiluissa olisikin hyvä huomioida tulevat mahdollisuudet koordinaatiolle. Tämän puolesta puhuu myös kummankin suunniteltu kausi vuoteen 2035. On kaikkien metsäalan ja metsien kanssa toimivien kannalta selkeämpää, että toimintaa ohjaavat dokumentit ohjaavat selkeisiin, yhteisiin ja valtiohallinnon sisäiset rajat ylittäviin linjauksiin. *Elonkirjoa talousmetsissä* -kärkihankkeessa tulisi näkyä myös EU:n biodiversiteettistrategia ja siinä esitettyjen toimien vaikutus.

Kärkihankkeessa 4.2.3. metsäalan uudistuminen on hienoa, että nuoret on nostettu hankkeen keskiöön. Nuoria ei kuitenkaan tule nähdä vain viestinnän kohteena tai tulevaisuuden toimijoina. Kannustaisimme nostamaan vahvemmin vuorovaikutusnäkökulman alan kehittämässä niin nuorten kuin metsänomistajien kanssa.

Kiitämmekin tahtotilaa vakiinnuttaa nuorten metsäneuvosto osaksi strategian toimeenpanoa. Tuomme mielellämme pöytäan osaamisemme nuorten vaikuttamismahdollisuuksien luomisessa sekä metsäasioissa. Olemme mielellämme jatkossakin toteuttamassa tätä onnistunutta konseptia ja kehittämässä sen toteutusta maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Nuorten metsäneuvostolle on tärkeä myös taata riittävä rahoitus, jotta toiminta voidaan järjestää laadukkaasti ja nuoret ympäri maan voivat osallistua siihen. Tämän vuoksi onkin varmasti hyvä, että vakiinnuttaminen on osa kärkihanketta. Nyt kuitenkin on jossain määrin epäselvää, mikä nuorten metsäneuvoston suhde on muihin strategian toimeenpanoon osallistuviin verkostoihin ja elimiin. Nuorten metsäneuvoston aito vaikutus strategian toimeenpanoon on tärkeä varmistaa, mihin kuuluu osaltaan sen pohdinta, miten nuoret osallistujat ottavat kantaa ja miten heidän näkemyksensä vaikuttavat strategian toimeenpanoon. Nuorten metsäneuvostolla voisi nähdäksemme olla rooli esimerkiksi strategian seurantaan laadittavan mittariston luomisessa. Samalla nuorten metsäneuvoston luomisessa on tärkeä toteuttaa se nuorten ehdoilla ja muuttuvat elämäntilanteet huomioiden. Hyvin harva nuori pystyy sitoutumaan esimerkiksi hallituskauden mittaiseen luottamustehtävään ja pysyvä neuvosto ei näin ollen antaisi edustavaa kuvaa nuorten metsää koskevista näkemyksistä. Neuvoston toteuttamisessa on tärkeää saada mukaan mahdollisimman laajasti eri taustaisia nuoria mahdollisimman laajan kokonaiskuvan aikaan saamiseksi.

Lisäksi huomauttaisimme, että metsä- ja luontopalveluyritystoiminnan kehittämisen ohella on tärkeää kehittää ja huomioida metsässä tapahtuva harrastaminen ja sen mahdollisuudet. Kärkihankkeen toimenpiteissä mainittu tiedon tuottaminen luontotyypeistä ja lajistosta voi tukea myös virkistyskäyttöä ja tässä voisi olla synergiaetuja esimerkiksi mielenkiintoisista luontokohteista tiedottamisessa. Tämä voisi tukea myös retkeilyalueiden kehittämistä. Virkistyskäytön ja luontomatkojen parantaminen on hyvä tavoite, mutta nyky muodossa on epäselvää miten alueet, joissa kysyntää on, valitaan. Nyt strategiassa mainitaan Pohjois-Suomi ja luontomatkojenkeskusten läheiset alueet panostuksen kohteina. Luonnon virkistyskäytön keskiössä on kuitenkin luonnon saavutettavuus arjessa. Kasvanut kysyntä suuremman väestön alueilla on kuormittanut Etelä-Suomessa sijaitsevien retkeily- ja matkailukohteiden kantokykyä. Lisäksi on tärkeää huomioida, miten uudet mahdolliset suuremman kysynnän alueet määritellään ja huomioidaan strategiassa. Monelle lähiluonto ja -metsä ovat ne tärkeimmät virkistyskäytön kohteet. Tätä ei todennäköisesti mielletä matkailuksi, mutta virkistyskäytön mahdollisuuksiin on silti tärkeä panostaa ympäri maan. Näemme, että retkeilyalueiden palveluiden kehittämistä tulee tarkastella kokonaisuutena kansallispuistojen kanssa. Tälle on tärkeä turvata riittävä rahoitus, esimerkiksi Metsähallituksen luontopalveluiden kautta. Toimenpide on hyvä, ja yhdessä saavutettavuuden kehittämisen ja tiedotuksen parantamisen toimenpiteiden kanssa voi lisätä retkeilyalueiden vetovoimaa.

Huomauttaisimme toimenpiteessä koskien kansainvälisen osaamisen ja toiminnan vaikuttamisen kasvattamista, että luonnoksesta ei ilmene, mihin tai millaista rahoitusta ja henkilöresursseja ehdotetaan lisättäväksi. Vaikuttavuuden arvioinnissa ja seurannassa on hyödyllistä huomioida, miten nämä resurssit kohdennetaan ja miten ne aidosti edistävät kansallisen metsästrategian ja -politiikan painopisteitä.

Huomauttaisimme myös, että toimenpide nuorten asiantuntijoiden kannustamisesta ja tukemisesta vaikuttaa nyky muodossaan hieman kokonaisuudesta irralliselta, vaikka sinänsä hyvä toimenpide onkin. Tämän osalta olisi hyvä selkeyttää sen merkitystä kansallisen metsästrategian toteutumisen kannalta sekä sitä, miten tukeminen rahoitettaisiin. Toivomme, että koululais- ja nuorisoviestinnän rahoittamisen sekä koulujen kanssa tehtävän yhteistyön ohella kehitetään myös harrastus- ja vapaa-ajan järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kohtaamme nuoria heidän ehdoillaan ja järjestöillä on erilaiset mahdollisuudet tuoda metsää lähelle nuoria sekä tukea strategian viestintä- ja vuorovaikutustavoitteita.

4. Muuta kommentoitavaa

Kiitämme nuorten osallistamisesta strategian valmistelussa ja monipuolisesta eri metsän käyttäjätahojen kuulemisesta.